

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Філософський факультет
Кафедра логіки**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заст. декана
філософського факультету
Комаха Л.Г.

« ___ » _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА РИТОРИКА

для студентів

галузь знань   **05 Соціальні та поведінкові науки**
спеціальність   **052 Політологія**
освітній рівень   **бакалавр**
освітня програма **Політологія**
вид дисципліни   **Вибір ВНЗ**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2017/2018</u>
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Крикун В.Ю., к.ф.н., доцент кафедри логіки

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробник: Крикун Віталій Юрійович, к.ф.н., доцент кафедри логіки

Затверджено

« _____ » _____ 2017 р.

Зав. кафедри логіки

_____ (проф. Хоменко І.В.)

Протокол № 1 від « 30 » серпня 2017 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » _____ серпня _____ 2017 року № 2

Голова науково-методичної комісії

_____ (доц. Маслікова І.І.)

« 31 » _____ серпня _____ 2017 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни «Риторика» — розвинути мисленнєві, мовленнєві уміння та навички; опанування засобів ефективної переконуючої комунікації за умови різноманітних ситуацій життєвого і професійного спілкування; розвивати здібності в галузі ораторського мистецтва, вдосконалювати навички створення і виголошення публічних промов.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

а. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** основні етапи та характеристики історико-політологічного процесу; основні загальнонаукові теорії та методи досліджень; закони логіки та основні вимоги до правильного мислення; основні твори класичної української літератури та зарубіжної літератури.

б. **Вміти** збирати та інтерпретувати інформацію щодо визначених феноменів, явищ або процесів; визначати закономірності та особливості предметів дослідження.

в. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; критичного мислення та прогнозування стосовно історичних, соціально-політичних, економічних, культурно-мистецьких подій та явищ; використання іншомовних фахових інформативних джерел.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Політична риторика» належить до переліку дисциплін вибору ВНЗ та викладається у I семестрі 2 курсу рівня підготовки бакалавр. В межах навчальної дисципліни визначаються предмет, завдання, теоретичні основи, методології, основні напрямки та проблематика риторики як науки. Метою навчальної дисципліни є розкриття основних понять, процесів виникнення, розвитку і трансформації у хронологічному та семантичному розумінні риторики як науки; виховання високорозвинутої, гармонійної особистості, діалектично мислячої, з високоякісним мовленням, ефективним спілкуванням; формування стійкої системи знань про теоретичні та практичні аспекти комунікативної діяльності та ораторських виступів. Навчальна дисципліна сприяє розвитку у студентів навичок необхідних для професійної діяльності фахівця в галузі політології, а саме ефективної технології комунікації, що є безумовним свідченням комунікативної компетентності сьогоденного студента — завтрашнього спеціаліста і враховує сучасні наукові досягнення в осмисленні таємниць мистецтва словесного вираження і впливу на аудиторію. Особлива увага приділяється мовленнєвій культурі, навичкам ведення конструктивного діалогу та аналізу впливу риторики на політичні процеси в межах історичних етапів розвитку людства. Дисципліна «Політична риторика» дозволить студентам спеціальності «політологія» здобути професійно необхідні знання та навички для успішної діяльності політолога.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань, що акумульовані в риторичній науці і представлені в таких основних напрямках, як:

1. Мисленнєву (логічну) культуру — самостійність, логічність (ясність), продуктивність, самокритичність (рефлексія), гнучкість, швидкість (оперативність).

2. Культуру мовлення — правильність (нормативність), точність (ясність), доступність, доцільність, виразність (художня образність), експресивність, техніка мовлення, володіння голосом (дикція, артикуляція, дихання), паузація, інтонація.

3. Комунікативну культуру — повага до співрозмовника, тактовність (коректність), емпатійність, ввічливість, розкутість, управління поведінкою слухачів (аудиторії), залучення однодумців, навички успішного проведення комунікації в різноманітних форматах.

4. Сценічну (театральну) культуру — виконавське мистецтво (артистизм), управління жестами, мімікою, позою, ходою; зовнішній вигляд — культура одягу тощо.

5. Результати навчання:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	своєрідність риторики як самостійної теоретико-прикладної науки	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.2	значення ролі оратора за умов різноманітних політичних процесів	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.3	основні етапи розвитку риторики як науки і навчальної дисципліни	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь	5
1.4	основні напрямки в риторичній науці, які були сформовані в процесі історичного розвитку	Лекція, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії.	5
1.5	основні рекомендації стосовно аналізу і відбору матеріалу для промови	Лекція, семінар.	Усна доповідь, дискусії.	5
1.6	основні рекомендації стосовно варіантів розташування матеріалу в промові	Лекція, семінар.	Усні доповіді, дискусії.	5
1.7	види засобів прикрашення	Лекція, семінар.	Презентація	5

	промови		творчої роботи.	
1.8	прийоми активізації уваги слухачів	Лекція, семінар.	Усні доповіді, практичне завдання.	5
	Вміти:			
2.1	екстраполювати основні принципи риторики на комунікативну діяльність фахівця в діяльності політолога	Лекції, семінари, самостійна робота.	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження.	5
2.2	обирати тему промови, аналізувати її, збирати і ефективно систематизувати матеріал із визначеної проблеми	Лекція, семінар.	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження.	5
2.3	враховувати та використовувати на свою користь особливості комунікативної культури співрозмовників (аудиторії)	Лекція, семінар	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження.	5
2.4	аналізувати і вибирати професійно значимий мовленнєвий жанр, що відповідає конкретній ситуації та створювати максимально ефективну композицію промови	Лекція, семінар.	Усні доповіді, дискусії.	5
2.5	вести розгорнутий монолог, ефективну бесіду з фахової проблематики	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії.	5
2.6	вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування	Самостійна робота	Презентація самостійної роботи, дискусії	5
2.7	логічно правильно, етично коректно й емоційно виражати думки в словах, відповідно до змісту, умов комунікації та адресата, прагнучи при цьому передати у промові свій індивідуальний стиль	Лекція, семінар.	Усні доповіді, дискусії.	5
	комунікація:			

3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, практичні завдання.	3
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої літератури з проблем риторичних досліджень у підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	3
3.3	презентувати результати проведених риторичних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, промов, есе, презентацій, конспектів; приймати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи	Семінари	Дискусії	3
3.4	вести полеміку стосовно визначених питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом риторики	Семінари	Дискусії.	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу зі сфери досліджень риторичної проблематики, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Дискусії.	4
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених досліджень в галузі риторики та порівнювати їх із результатами власне проведених досліджень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, практичне завдання.	4
4.3	Здемонструвати можливості до	Семінари,	Усні	4

	подальшого навчання з високим рівнем автономності	самостійна робота	доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження.	
--	---	-------------------	---	--

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

	Результати навчання					
дисципліни						
Програмні результати навчання						

7. Схема формування оцінки: Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема оцінювання теоретичної підготовки – результати навчання (знання 1.1 – 1.8), що складає 40% від загальної оцінки та оцінювання практичної підготовки – результати навчання (вміння 2.1-2.7); (комунікація 3.1-3.4); (автономність та відповідальність 4.1-4.3), що складає 60% загальної оцінки.

7.1. Форми оцінювання студентів

- семестрове оцінювання:

1. Усна відповідь:

2 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу;

1 бал – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, має у відповіді суттєві неточності.

2. Доповнення / участь у дискусії:

2 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми;

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію.

3. Есе:

6-8 балів – студент опрацював необхідний текст із детальними цитуванням, відповідними власними зауваженнями, враженнями та поясненнями;

4-5 балів – студент опрацював необхідний текст з окремими власними зауваженнями, враженнями, поясненнями та цитуваннями.

2-3 бали - студент опрацював визначений текст без цитувань та пояснень;

1 бал – студент продемонстрував низькій рівень обізнаності із змістом визначеної роботи.

4. Самостійна робота:

14-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, всебічно розкриває зміст поставленого завдання, демонструє прийнятність, достатність, релевантність, відсутність помилок у побудованій аргументації в самостійній роботі;

9-13 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, в основному розкриває зміст поставленого завдання. Допускаються окремі неточності, помилки у побудованій аргументації в самостійній роботі;

0-8 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст визначених для опрацювання праць. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

- підсумкове оцінювання:

Підсумкова письмова робота:

16-20 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість письмової роботи;

11-15 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність письмової роботи, допускаються несуттєві неточності;

6-10 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності;

0-5 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу навчальної дисципліни та виконання індивідуальних творчих робіт (есе).

Види робіт		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Усна відповідь, практичне завдання,	Семінари протягом семестру	«1» x 14 = 14	«2» x 14 = 24
Доповнення.	Семінари протягом семестру	«1» x 14 = 14	«2» x 14 = 24
Написання есе по першоджерелам (опрацювання робіт К. Бредемаєра «Чорна риторика» та Д. Карнегі «Як здобувати друзів і впливати на людей»)	Жовтень	«6» x 2 = 12	«8» x 2 = 16
Підготовка та презентація ораторської промови на обрану тему (самостійна робота)	Листопад	«8» x 1 = 8	«16» x 1 = 16
Підсумкова контрольна робота	Останнє заняття	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) /залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
<i>Частина 1. Сутність та основоположення риторики як науки</i>				
1	Сутність та цілі риторики як науки. Специфіка риторичного підходу при дослідженні комунікативної практики.	4	2	5
2	Переконання як базова категорія риторики. Модуси переконання.	2	2	5
3	Поняття «воля до влади». «Риторична культура» та її значення у розвитку суспільства.	2	2	5
4	Форми (формати) мовленнєвого спілкування. Основні жанри ораторських промов.	2	2	5
<i>Частина 2. Основні розділи риторики</i>				
5	Розділи класичної риторики. Основні засади інвенції як розділу риторики.	4	4	5
6	Основні засади диспозиції як розділу риторики.	2	2	5
7	Основні засади елокуції як розділу риторики.	2	2	4
8	Основні засади меморії як розділів риторики.	2	2	5
9	Основні засади акції як розділів риторики. Релаксація.	2	2	5
<i>Частина 3. Історичні етапи розвитку риторики.</i>				
10	Особливості розвитку риторики в західній філософській культурі від Античності до Середньовіччя.	2	2	5
11	Особливості розвитку риторики в західній філософській культурі від епохи Відродження до сучасних риторичних концепцій. Розвиток риторики на території України.	2	2	5
12	Специфіка НІЛ та PR як сучасних комунікаційних технологій.	2	2	10
13	<i>Підсумкова контрольна робота</i>		2	
	ВСЬОГО	28	28	64

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій -28 год.
Семінарські заняття – 28 год
Самостійна робота - 64 год.

Рекомендована література:

Основна: (Базова)

1. Абрамович С.Д. Чікарькова М.Ю. Риторика: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2001.
2. Андреев В.И. Деловая риторика. (Практический курс делового общения и ораторского мастерства). — М.: Народное образование, 1995.
3. Зарецкая Е. Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. — 4-е изд. — М.: Дело, 2002.
4. Ивин А.А. Основы теории аргументации. – М., 1997.
5. Колотілова Н.А. Риторика: Навчальний посібник. – Центр учб.ї літ., К. 2007.
6. Молдован В.В. Судова риторика. Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 1998.
7. Сагач Г.М. Риторика. – «Ін Юре», К. 2000.
8. Хазагеров Г.Г. Лобанов И.Б. Риторика. – «Феникс», Ростов н/Д. 2004.
9. Хоменко І.В. Еристика. – К., 2008.

Додаткова:

1. Александров Д.Н. Риторика. М., 1999.
2. Античные риторики. Собрание текстов, статей. М., 1978 г.
3. Апресян Г.З. Ораторское искусство. М., 1978.
4. Баранов А.Н. Парламентские дебаты: традиции и новации. М., 1991.
5. Безменова Н.А. Очерки по теории и истории риторики. — М., 1991.
6. Введенская Л.А., Павлова Л.Г. Культура и искусство речи. Ростов-на-Дону, 1995.
7. Винокур Г.О. Культура языка. М., 1930.
8. Головин Б.Н. Основы культуры речи. М., 1980.
9. Гольдин В.И. Речь и этикет. М., 1983.
10. Горелов И.Н. Невербальные компоненты коммуникации. М., 1980.
11. Дзюбенко О.Г., Присяжный Т.В. Культура дискуссии. Киев, 1990.
12. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. М., 1999.
13. Ивакина Н.Н. Культура судебной речи. М., 1995.
14. Князьков А.А. Техника речи и постановка голоса. М., 1989.
15. Козаржевский А.Ч. Античное ораторское искусство. М., 1980.
16. Козлятникова И.П. Произношение и дикция. М., 1977.
17. Колесов В.В. Культура речи – культура поведения. Л., 1988.
18. Костомаров В.Г. Культура речи и стиль. М., 1960.
19. Костомаров В.Г. Языковой вкус эпохи. М., 1997.
20. Кузнецова Т.И. и др. Ораторское искусство в Древнем Риме. М., 1976.

21. Лосев А.Ф. История античной эстетики: Софисты, Сократ, Платон. М., 1969.
22. Львов М.Р. Риторика. Культура речи. М., 2004.
23. Марченко О.И. Риторика как норма гуманитарной культуры. М., 1994.
24. Минеева С.А. Полемика–диспут–дискуссия. М., 1990.
25. Ножин Е.А. Мастерство устного выступления. М., 1989.
26. Одинцов В.В. Структура публичной лекции. М., 1976.
27. Павлова Л.Г. Спор, дискуссия, полемика. М., 1991.
28. Панов М.И. Риторика от античности до наших дней. М., 1997.
29. Пешков И.В. Введение в риторику поступка. М., 1998.
30. Пиз А. Язык телодвижений. Новгород, 1992.
31. Скворцов Л.И. Теоретические основы культуры речи. М., 1990.
32. Сопер Поль Л. Основы искусства речи. М., 1992.
33. Цицерон М.Т. Три трактата об ораторском искусстве. М., 1972.